Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

13. november 2018*

Eelotsusetaotlus – Intellektuaalomand – Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamine infoühiskonnas – Direktiiv 2001/29/EÜ – Kohaldamisala – Artikkel 2 – Reprodutseerimisõigused – Mõiste „teos“ – Toiduaine maitse

Kohtuasjas C-310/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Gerechtshof Arnhem-Leeuwardeni (Arnhem-Leeuwardeni apellatsioonikohus, Madalmaad) 23. mai 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. mail 2017, menetluses

Levola Hengelo BV

versus

Smilde Foods BV,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid J.–C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Vilaras (ettekandja), E. Regan, T. von Danwitz ja C. Toader, kohtunikud A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, M. Safjan, C. G. Fernlund, C. Vajda ja S. Rodin,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 4. juuni 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Levola Hengelo BV, esindajad: *advocaat* S. Klos, *advocaat* A. Ringnalda ja *advocaat* J. A. K. van den Berg,

– Smilde Foods BV, esindajad: *advocaat* T. Cohen Jehoram ja *advocaat* S. T. M. Terpstra,

– Madalmaade valitsus, esindaja: C. S. Schillemans,

– Prantsuse valitsus, esindajad: D. Segoin ja D. Colas,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

– Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: G. Brown ja Z. Lavery, keda abistas *barrister* N. Saunders,

– Euroopa Komisjon, esindajad: J. Samnadda ja F. Wilman,

olles 25. juuli 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada mõistet „teos“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) tähenduses.

2 Taotlus on esitatud Levola Hengelo BV (edaspidi „Levola“) ja Smilde Foods BV (edaspidi „Smilde“) vahelises kohtuvaidluses, milles arutatakse, kas Smilde on rikkunud Levola intellektuaalomandi õigusi, mis puudutavad teatava toiduaine maitset.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

3 Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni (24. juuli 1971. aasta Pariisi akt) 28. septembril 1979 muudetud redaktsiooni (edaspidi „Berni konventsioon“) artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Riigid, kelle suhtes käesolev konventsioon kehtib, moodustavad Liidu autorite õiguste kaitseks nende kirjandus- ja kunstiteostele.“

4 Berni konventsiooni artikli 2 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Väljend „kirjandus- ja kunstiteosed“ hõlmab igasuguseid tooteid kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas, sõltumata selle väljendusviisist või -vormist, nagu näiteks raamatuid, brošüüre ja teisi kirjutisi; loenguid, pöördumisi, jutlusi ja teisi samalaadseid teoseid; draama- või muusikalisi draamateoseid; koreograafiateoseid ja pantomiimiteoseid; muusikateoseid tekstiga või ilma tekstita; kinematograafiateoseid, millega võrdsustatakse kinematograafiale analoogsel viisil valminud teosed; joonistus-, maalikunsti-, arhitektuuri-, skulptuuri-, graveerimis- ja litograafiateoseid; fotograafiateoseid, millega võrdsustatakse fotograafiale analoogsel viisil valminud teosed; kujutava kunsti teoseid; illustratsioone, kaarte, plaane, visandeid ja kolmemõõtmelisi teoseid geograafia, topograafia, arhitektuuri või teaduse valdkonnas.

(2) Liitu kuuluvate riikide seadusandlus võib aga ette näha, et teoseid üldse või kindlaksmääratud teoste liike ei kaitsta, kui nad ei ole fikseeritud mingis materiaalses vormis.“

5 Berni konventsiooni artikli 9 lõike 1 kohaselt kuulub selle konventsiooni järgi kaitstavate kirjandus- ja kunstiteoste autoritele ainuõigus lubada nende teoste reprodutseerimist mis tahes viisil ja vormis.

6 15. aprillil 1994 Marrakechis alla kirjutatud ja nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994)

(EÜT 1994, L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80), heaks kiidetud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepingu lisas 1C oleva intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artiklis 9 on ette nähtud:

„1. Liikmed järgivad Berni konventsiooni […] artikleid 1–21 ja selle lisa. […]

2. Autoriõiguse kaitse laieneb väljendustele, mitte aga ideedele, protsessidele, töömeetoditele või matemaatilistele mõistetele kui sellistele.“

7 Ülemaailmne Intellektuaalomandi Organisatsioon (WIPO) võttis 20. detsembril 1996 Genfis vastu WIPO autoriõiguse lepingu, mis jõustus 6. märtsil 2002. See leping kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (EÜT 2000, L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208; edaspidi „WIPO autoriõiguse leping“). Vastavalt nimetatud lepingu artikli 1 lõikele 4:

„Lepinguosalised järgivad Berni konventsiooni […] artikleid 1–21 [ja selle lisa].“ [Täpsustatud tõlge.]

8 Sama lepingu artiklis 2 on ette nähtud:

„Autoriõiguse kaitse laieneb väljendustele ja mitte ideedele, menetlustele, töömeetoditele või matemaatilistele mõistetele kui sellistele.“

Liidu õigus

Direktiiv 2001/29

9 Direktiivi 2001/29 artiklites 1–4 on järgmised sätted:

„Artikkel 1

Reguleerimisala

1. Käesolev direktiiv käsitleb autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste õiguskaitset siseturu piires, rõhutades eelkõige infoühiskonna aspekti.

2. Välja arvatud artiklis 11 osutatud juhud, ei muuda ega mõjuta käesolev direktiiv mingil viisil [liidu õiguse] olemasolevaid sätteid järgmiste valdkondade kohta:

a) arvutiprogrammide õiguskaitse;

b) rentimisõigus, laenutamisõigus ja teatavad intellektuaalomandi puhul autoriõigusega kaasnevad õigused;

c) autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused, mida kohaldatakse satelliit- ja kaabellevis edastatavate ringhäälinguprogrammide suhtes;

d) autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaeg;

e) andmebaaside õiguskaitse.

Artikkel 2

Reprodutseerimisõigus

Liikmesriigid näevad ette, et ainuõigus lubada või keelata otsest või kaudset ajutist või alalist reprodutseerimist mis tahes viisil või vormis, osaliselt või täielikult, on:

a) autoritel nende teoste osas;

[…]

Artikkel 3

Õigus teoseid üldsusele edastada ja muid objekte üldsusele kättesaadavaks teha

1. Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste edastamist üldsusele kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu, sh nende teoste sellisel viisil kättesaadavaks tegemist, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal.

[…]

Artikkel 4

Levitamisõigus

1. Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiate levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.

[…]“

10 Direktiivi 2001/29 artiklis 5 on ette nähtud rida erandeid ja piiranguid ainuõigustest, mis selle direktiivi artiklitega 2–4 on autoritele nende teoste suhtes antud.

Euroopa Kohtu kodukord

11 Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 on ette nähtud:

„Lisaks Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustele märgitakse eelotsusetaotluses:

a) lühiülevaade vaidluse esemest ja asjasse puutuvatest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need välja selgitanud, või vähemalt ülevaade faktilistest andmetest, millel eelotsuse küsimused põhinevad;

b) ülevaade kohaldamisele kuuluvatest siseriiklikest õigusnormidest ja vajaduse korral asjakohasest siseriiklikust kohtupraktikast;

c) selgitus, millistel põhjustel siseriiklik kohus tõstatas liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate siseriiklike õigusnormide vahel näeb.“

Madalmaade õigus

12 Madalmaade autoriõiguse seaduse (Auteurswet) artiklis 1 on sätestatud:

„Autoriõigus on kirjandus-, teadus- või kunstiteose autori või tema õigusjärglaste ainuõigus teost avaldada või reprodutseerida, võttes arvesse seaduses sätestatud piiranguid.“

13 Autoriõiguse seaduse artikli 10 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kirjandus-, teadus- või kunstiteosed käesoleva seaduse tähenduses on:

1) raamatud, brošüürid, ajalehed, ajakirjad ja mis tahes muud kirjalikud teosed;

2) draama- ja muusikalised draamateosed;

3) loengud ja pöördumised;

4) koreograafiateosed ja pantomiimid;

5) muusikateosed, tekstiga või ilma tekstita;

6) joonistus-, maalikunsti-, arhitektuuri-, skulptuuri-, litograafia-, graveerimisteosed ja muud kogumikud;

7) maakaardid;

8) plaanid, visandid ja kolmemõõtmelised teosed arhitektuuri, geograafia, topograafia või muu teaduse valdkonnas;

9) fotograafiateosed;

10) kinematograafiateosed;

11) kujutava kunsti teosed ning disainilahendused ja mudelid;

12) arvutiprogrammid ja ettevalmistavad materjalid,

ja üldiselt igasugused tooted kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas, sõltumata selle väljendusviisist või -vormist.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

14 „Heksenkaas“ või „Heks'nkaas“ (edaspidi „Heksenkaas“) on toorjuustust ja värsketest ürtidest tehtud juustumääre, mille lõi 2007. aastal üks Madalmaade aedvilja- ja värskete toodete müügiga tegelev ettevõtja. 2011. aastal sõlmitud lepinguga loovutas selle toote looja toote läbimüügi käibega seotud tasu eest Levolale intellektuaalomandi õigused, mis talle selle toote suhtes kuulusid.

15 10. juulil 2012 anti toote „Heksenkaas“ valmistamismeetodile patent.

16 Smilde toodab alates 2014. aasta jaanuarist ühele poeketile Madalmaades toodet „Witte Wievenkaas“.

17 Kuna Levola leidis, et Witte Wievenkaasi tootmine ja müük rikub tema autoriõigusi Heksenkaasi „maitsele“, esitas ta Smilde vastu hagi Rechtbank Gelderlandile (Gelderlandi esimese astme kohus, Madalmaad).

18 Levola märkis, et tema hinnangul viitab autoriõigus maitsele „toiduaine tarbimisel maitsemeelte kaudu tekkivale tervikmuljele, sealhulgas kompimismeele kaudu suus tajutavale tundele“, ja palus seejärel Rechtbank Gelderlandil (Gelderlandi esimese astme kohus) tuvastada esitaks, et Heksenkaasi maitse on selle tootja intellektuaalne looming ning on seega kaitstud autoriõigusega kui teos autoriõiguse seaduse artikli 1 tähenduses, ja teiseks, et Smilde toodetava toote maitse on selle teose reprodutseerimine. Ta palus samal kohtul samuti kohustada Smildet lõpetama Levola autoriõiguse rikkumine ja lõpetama toote nimetusega „Witte Wievenkaas“ tootmine, ostmine, müümine ja mis tahes muu turustamine.

19 Rechtbank Gelderland (Gelderlandi esimese astme kohus) otsustas 10. juuni 2015. aasta kohtuotsuses, et Levola nõuded tuleb igal juhul rahuldamata jätta, ilma et oleks vaja lahendada küsimust, kas Heksenkaasi maitset saab autoriõigusega kaitsta, kuna Levola ei ole selgitanud, millised Heksenkaasi maitse elemendid või elementide kombinatsioon moodustavad selle juustumäärde algu- ja isikupära.

20 Levola esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et põhikohtuasja keskne küsimus on, kas toiduaine maitse saab olla autoriõigusega kaitstav. Ta lisab, et põhikohtuasja pooled on selles küsimuses risti vastupidistel arvamustel.

22 Levola sõnul saab toiduaine maitse kvalifitseerida autoriõigusega kaitstud kirjandus-, teadus- või kunstiteoseks. Levola tugineb analoogia alusel eelkõige Hoge Raad der Nederlandeni (Madalmaade kõrgeim kohus) 16. juuni 2006. aasta kohtuotsusele Lancôme (NL:HR:2006:AU8940), milles see kohus põhimõtteliselt tunnistas võimalust tunnustada autoriõigust lõhnaõli lõhnale.

23 Seevastu Smilde sõnul ei vasta maitsete kaitse autoriõiguse süsteemile, mis on tema sõnul kohaldatav ainult visuaalselt ja auditiivselt tajutava loomingu suhtes. Pealegi takistavad toiduaine riknevus ja maitsetunnetuse subjektiivsus toiduaine maitse kvalifitseerimist autoriõigusega kaitstavaks teoseks. Lisaks ei ole tema sõnul intellektuaalomandiks oleva teose autori ainuõigusi ja nende õiguste piiranguid praktikas võimalik maitsetele kohaldada.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Cour de cassation (Prantsusmaa kassatsioonikohus) on eelkõige 10. detsembri 2013. aasta kohtuotsuses (FR:CCASS:2013:CO01205) kategooriliselt välistanud võimaluse kaitsta lõhna autoriõigusega. Euroopa Liidus on liikmesriikide kõrgeimate kohtute praktika seega lahknev põhikohtuasjas tõstatatud küsimusega analoogses küsimuses, kas lõhn on kaitstav autoriõigusega.

25 Neil asjaoludel otsustas Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Arnhem-Leeuwardeni apellatsioonikohus, Madalmaad) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. a) Kas liidu õigusega on vastuolus see, kui toiduaine maitset kui autori enda intellektuaalset loomingut kaitstakse autoriõigusega? Eelkõige:
b) Kas autoriõigusest tulenevat kaitset ei luba kohaldada asjaolu, et liidu kõikidele liikmesriikidele siduva Berni konventsiooni artikli 2 lõikes 1 sisalduv mõiste „kirjandus- ja kunstiteosed“ hõlmab küll „igasuguseid tooteid kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas, sõltumata nende väljendusviisist või -vormist“, kuid viidatud sättes nimetatud näited puudutavad siiski vaid visuaalselt ja auditiivselt tajutavaid teoseid?
c) Kas toiduaine maitset ei saa toiduaine (võimaliku) riknevuse ja/või maitse tajumise subjektiivsuse tõttu liigitada autoriõigusega kaitstavaks teoseks?

d) Kas autoriõigusest tuleneva kaitse kohaldamist toiduaine maitsele takistab direktiivi [2001/29] artiklites 2–5 sätestatud ainuõiguste ja piirangute süsteem?

2. Kui vastus esimese küsimuse punktile a on eitav:
   a) Millised nõuded peavad olema täidetud, et toiduaine maitse saaks olla autoriõigusega kaitstav?
   b) Kas autoriõigusest tuleneva kaitse kohaldamine maitsele põhineb üksnes toiduaine maitsel kui sellisel või (ka) toiduaine retseptil?
   c) Kui kaugele ulatub selle poole tõendamiskoormis, kes rikkumismenetluses väidab, et ta on loonud toiduaine maitse, mis on autoriõigusega kaitstav? Kas see pool võib piirduda liikmesriigi kohtule menetluse käigus toiduaine esitamisega, et kohtunik saaks – seda maitstes ja nuusutades – ise otsustada, kas toiduaine maitse vastab autoriõigusest tuleneva kaitse nõuetele? Või peab hagi esitanud pool (teatavatel tingimustel) esitama ka maitsekoosluse väljatöötamiseks tehtud loominguliste otsustuste kirjelduse ja/või retsepti, mille põhjal tuleb maitset pidada autori enda intellektuaalseks loominguks?
   d) Kuidas peab liikmesriigi kohus rikkumismenetluses tuvastama, kas kostja poolt välja töötatud toiduaine maitse kattub hageja toiduaine maitsega selliselt, et tegemist on autoriõiguse rikkumisega? Kas sellega seoses on oluline (ka) see, kas mõlema maitse tervikmulje kattub?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

26 Smilde väidab, et käesolev eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, sest põhikohtuasjas esitatud hagi tuleb igal juhul rahuldamata jätta. Tema hinnangul ei ole Levola nimelt täpsustanud, milliste elementide tõttu on Heksenkaas selle autori intellektuaalne looming.

27 Sellega seoses tuleb märkida, et ainult liikmesriigi kohus, kelle lahendada on vaidlus ja kes vastutab langetatava kohtuotsuse eest, on pädev tema menetluses oleva kohtuasja eripära arvestades hindama nii eelotsuse vajalikkust oma otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus järelikult reeglina kohustatud tegema eelotsuse (10. märtsi 2009. aasta kohtuotsus Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, punkt 24, ja 1. juuli 2010. aasta kohtuotsus Sbarigia, C-393/08, EU:C:2010:388, punkt 19).

28 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nimelt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on kohtuasja lahendamisel asjakohased. Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu esitatud taotluse läbi vaatamata jätta vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada faktilised ja õiguslikud asjaolud, mis on vajalikud, et anda talle esitatud küsimustele tarvilik vastus (24. juuni 2008. aasta kohtuotsus Commune de Mesquer, C-188/07, EU:C:2008:359, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 21. mai 2015. aasta kohtuotsus Verder LabTec, C-657/13, EU:C:2015:331, punkt 29).

29 Eelotsust taotleva kohtu esitatud andmete põhjal ei saa aga järeldada, et esitatud küsimused ei ole seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või et need puudutavad hüpoteetilist probleemi. Pelk asjaolu, et esimese astme kohus, kelle otsus eelotsusetaotluse esitanud kohtusse edasi kaevati, leidis erinevalt viimati nimetatud kohtust, et tal on võimalik tema menetluses olev kohtuasi lahendada, ilma et ta peaks eelnevalt lahendama küsimust, kas toiduaine saab olla kaitstav autoriõigusega, ei anna alust teistsuguseks järelduseks.

30 Ühtlasi tuleb tõdeda, et eelotsust taotlev kohus on vastavalt kodukorra artiklile 94 esitanud Euroopa Kohtule faktilised ja õiguslikud asjaolud, mida on vaja esitatud küsimustele vastamiseks.

31 Neil asjaoludel on eelotsuse küsimused vastuvõetavad.

Esimene küsimus

32 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2001/29 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus toiduaine maitse kaitsmine selles direktiivis ette nähtud autoriõigusega ja liikmesriigi õigusnormide tõlgendamine viisil, mille kohaselt on selline maitse nende õigusnormide alusel kaitstav autoriõigusega.

33 Direktiivi 2001/29 artiklites 2–4 on selles küsimuses sätestatud, et liikmesriigid näevad ette teatavad ainuõigused, mis kuuluvad autoritele nende „teoste“ osas, ja artiklis 5 on sätestatud nende õiguste suhtes kehtivad erandid ja piirangud. Direktiiv ei viita mõiste „teos“ tähenduse ning ulatuse kindlaksmääramiseks sõnaselgelt liikmesriikide õigusele. Seetõttu ning arvestades nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvaid nõudeid, tuleb seda mõistet üldjuhul tõlgendada kogu liidus autonoomselt ja ühetaoliselt (vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punktid 27 ja 28, ning 3. septembri 2014. aasta kohtuotsus Deckmyn ja Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, punktid 14 ja 15).

34 Sellest järeldub, et toiduaine maitse saab olla direktiivi 2001/29 alusel autoriõigusega kaitstav ainult juhul, kui sellise maitse saab kvalifitseerida „teoseks“ selle direktiivi tähenduses (vt analoogia alusel 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Selle kohta tuleb märkida, et selleks, et teatava objekti saaks kvalifitseerida „teoseks“ direktiivi 2001/29 tähenduses, peavad olema täidetud kaks kumulatiivset tingimust.

36 Esiteks peab see objekt olema algupärane selles mõttes, et see on autori enese intellektuaalne looming (4. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Football Association Premier League jt, C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, punkt 97 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Teiseks saab „teoseks“ direktiivi 2001/29 tähenduses kvalifitseerida ainult elemendid, mis on sellise intellektuaalse loomingu väljendus (vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkt 39, ning 4. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Football Association Premier League jt, C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, punkt 159).

38 Sellega seoses olgu märgitud, et kuigi liit ei ole Berni konventsiooni osaline, on ta vastavalt WIPO autoriõiguse lepingu – mille pool ta on ja mida direktiiviga 2001/29 soovitakse rakendada – artikli 1 lõike 4 kohaselt siiski kohustatud järgima Berni konventsiooni artikleid 1–21 (vt selle kohta 9. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 26. aprilli 2012. aasta kohtuotsus DR ja TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, punkt 29).

39 Berni konventsiooni artikli 2 lõike 1 kohaselt aga hõlmab väljend „kirjandus- ja kunstiteosed“ igasuguseid tooteid kirjanduse, teaduse või kunsti valdkonnas, sõltumata nende väljendusviisist või -vormist. Ka WIPO autoriõiguse lepingu artiklis 2 ning käesoleva kohtuotsuse punktis 6 mainitud ja samuti liidu õiguskorda kuuluva intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (vt selle kohta 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punktid 39 ja 40) artikli 9 lõike 2 kohaselt laieneb autoriõiguse kaitse väljendustele, mitte aga ideedele, menetlustele, töömeetoditele või matemaatilistele mõistetele kui sellistele (vt selle kohta 2. mai 2012. aasta kohtuotsus SAS Institute, C-406/10, EU:C:2012:259, punkt 33).

40 Seetõttu nõuab direktiivis 2001/29 mainitud mõiste „teos“ tingimata, et autoriõiguse kaitse objekt oleks väljendunud nii, et see oleks piisavalt täpselt ja objektiivselt identifitseeritav, olgugi et see väljendus ei pea tingimata olema püsiv.

41 Esiteks peavad autoriõigusega hõlmatud ainuõiguste kaitsmise tagamise eest vastutavad ametiasutused nimelt olema võimelised kaitstavad objektid selgelt ja täpselt ära tundma. Sama kehtib ka eraõiguslike isikute, eelkõige ettevõtjate suhtes, kes peavad olema võimelised selgelt ja täpselt identifitseerima kolmandate isikute ehk eeskätt oma konkurentide kasuks kaitstud objektid. Teiseks, vajadus välistada kaitstud objekti identifitseerimise protsessis igasugune õiguskindlust kahjustav subjektiivsus tähendab, et seda objekti peab saama väljendada täpselt ja objektiivselt.

42 Toiduaine maitse puhul ei ole aga täpne ja objektiivne identifitseerimine võimalik. Erinevalt näiteks kirjandusteosest, kujutava kunsti, kinematograafia- või muusikateosest, millel on täpne ja objektiivne väljendus, põhineb toiduaine maitse identifitseerimine eelkõige maitsetunnetusel ja -kogemusel, mis on subjektiivsed ja muutlikud, sest need sõltuvad eelkõige asjaomast toodet maitsva isikuga seotud sellistest faktoritest nagu tema vanus, toidueelistused ja tarbimisharjumused, aga ka toote maitsmise keskkond ja kontekst.

43 Samuti ei ole toiduaine maitse täpne ja objektiivne identifitseerimine, mis võimaldaks seda eristada teistest samalaadsetest toodetest, teaduse praeguse arengutaseme juures võimalik tehniliste vahendite abil.

44 Seega tuleb kõigi eeltoodud kaalutluste põhjal järeldada, et toiduaine maitset ei saa kvalifitseerida „teoseks“ direktiivi 2001/29 tähenduses.

45 Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 33 rõhutatud nõuet tõlgendada mõistet „teos“ liidus ühetaoliselt, tuleb ka järeldada, et direktiiviga 2001/29 on vastuolus liikmesriigi õigusnormide tõlgendamine viisil, mille kohaselt on toiduaine maitse nende õigusnormide alusel kaitstav autoriõigusega.

46 Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2001/29 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus toiduaine maitse kaitsmine selles direktiivis ette nähtud autoriõigusega ja liikmesriigi õigusnormide tõlgendamine viisil, mille kohaselt on selline maitse nende õigusnormide alusel kaitstav autoriõigusega.

Teine küsimus

47 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

48 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei ole hüvitatavad.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus toiduaine maitse kaitsmine selles direktiivis ette nähtud autoriõigusega ja liikmesriigi õigusnormide tõlgendamine viisil, mille kohaselt on selline maitse nende õigusnormide alusel kaitstav autoriõigusega.

Allkirjad